

Universitetet i Innlandets innspill til Faglig råd for lærerutdanning

Universitetet i Innlandet viser til invitasjon datert 9. mai 2025, og takker for muligheten til å gi innspill til Faglig råds arbeid med en felles rammeplan. INNs innspill er todelt. Først følger innspill fra Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk (LUP), og deretter følger innspill fra Fakultet for helse- og sosialvitenskap (HSV).

Innspill fra Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk (LUP)

Rammeplanfesting av fellesverdier og kompetanser

LUP støtter ekspertgruppens anbefaling når det gjelder oppbygging av rammeplanens hoveddel. Et spørsmål er imidlertid om også trenger både generelle kompetansemål, kunnskapsområder og kompetansekrav, eller om det er tilstrekkelig med ett nivå i tillegg til formål. Færre målnivåer vil bidra til intensjonen om å gjøre rammeplanen mer overordnet. En rammeplan som åpner opp for stor grad av lokal tilpasning, er positivt i den forstand at den lar enkeltinstitusjoner ta i bruk lokale tradisjoner og kompetanse, men kravene til studiekvalitet må være minst like høye som tidligere.

Lærerutdanning må ses i sammenheng med barnehagens og skolens utvikling og behov. Samtidig er det viktig at det ikke legges opp til så stor grad av lokal utforming at det fratar studenter mulighet for mobilitet på tvers av institusjoner og fører til at studentene ikke får et felles profesjonsfaglig grunnlag.

Det bør framgå tydelig av rammeplanen at lærerutdanning er forskningsbasert og profesjonsrettet universitets- og høyskoleutdanning. Lærerutdanninger på masternivå må gi grunnlag for opptak på ph.d.-utdanning.

En fellestekst ref kap 6.2.1. som løfter blikket og formulerer et felles verdisett for lærere uavhengig av alderstrinn, anser vi som et viktig løft for lærerprofesjonen som helhet, og vil bidra til å gi en retning til institusjonenes arbeid med å konkretisere innholdet i underkapitlene. Rammeplanen må ses i sammenheng med læreplanene for barnehage og skoleverk, skolestruktur, samt forskjellen mellom den pedagogiske tenkningen som preger barnehage og skole. Det er ønskelig om fellesdelen inkluderer fellesverdier og –kompetanser som sikrer profesjonsutøvelse, autonomi, relasjonskompetanse, og pedagogisk ledelse.

Vi viser for øvrig til dokumentet [fellestekst-for-retningslinjene-for-alle-typer-av-lærerutdanning-oppdert-15022023.pdf](#) som et utgangspunkt for en beskrivelse av fellesverdier og felleskompetanser for alle lærerutdanningene, i tillegg til formålsbeskrivelsene og verdiene som allerede er beskrevet i dagens rammeplaner. Vi vil også vise til beskrivelser som finnes i ekspertgruppers rapport om hhv. lærerrollen og barnehagelærerrollen, der kjerneelementer i lærerens kompetanse blant annet beskrives.

Inndeling av underkapitler

Ekspertgruppen anbefaler underkapitler som ivaretar trinnspesifikke behov, men påpeker at kapitteinndelingen ikke bør følge dagens oppdeling i elleve rammeplaner (s. 123). LUP støtter en slik inndeling i underkapitler. Denne kapitteinndelingen gir god sammenheng i lovverket som

styrer lærerutdanningene, fordi den blir justert etter andre forpliktende forskrifter i det juridiske omlandet. Inndeling etter lovverket synliggjør også at det finnes viktige forskjeller mellom de ulike kontekstene man utdanner lærere til, som igjen får konsekvenser for kompetansen som trengs i den enkelte kontekst.

Det er viktig at underkapitlene tar hensyn til kompetansebehov i ulike skoleslag. En smal inndeling etter trinn, f.eks 1-4, 5-7 etc, må likevel ikke snevre inn muligheten for å bruke lærerkompetansen på flere trinn. Denne inndelingen åpner for at institusjonene kan utforme studieprogram på tvers av underkapitlene, gitt at de ivaretar de trinnspecifikke reguleringene. Slik kan institusjonene tilby både lærerutdanninger som dekker bredt og i dybden.

Rammeplanfesting av omfang av praksis

LUP er positive til en generell bestemmelse om praksis i fellesdelen med en konkretisering og tydeliggjøring av omfang, f.eks antall dager. En fellestekst om praksis bør tydeliggjøre hva strukturen og hensikten med praksisopplæringen skal være, og hvordan den bidrar til profesjonsutviklingen underveis i lærerutdanningen. Det bør også inngå et krav om progresjon i praksis i forskrift. Ved tydeliggjøring av omfang gis det forutsigbarhet med tanke på avtaler med partnerskoler, ressurser og overføringer.

Videre mener vi det er viktig å omtale kvalitet i praksisveiledningen, men ser at dagens ordlyd legger sterke føringer for når og hvordan vurdering i praksis skal skje. Praksisfeltet er blitt komplekst med flere arenaer hvor praksis kan gjennomføres og de strukturelle føringene burde derfor tydeliggjøres ytterligere, som krav om minimum antall praksisdager og at disse formuleres med ordlyden "skal" i tillegg til konkretisering av hva praksisopplæringen skal være.

Konkretisering av kompetansemål

I fellesdelen bør det være en del med felles verdier og kompetanser, og en del med reguleringer. Reguleringer bør si noe om praksisomfang (sett i lys av omfanget på utdanninga), og om skikkethet. For å møte trinnspecifikke behov, bør omtale av praksis, krav til spesiell fordypning innenfor fag/kunnskapsområder, fagdidaktikk og pedagogikk, samt fagsammensetning i de ulike programmene må kvalifisere for tilsetning på ulike skoletrinn, omtales i underkapitlene.

I fellesdelen som omfatter kompetanser, er det et ønske fra fagmiljøer om at språkkravene bør ivaretas, for eksempel i form av kompetansemål. De bør tilsvare språkkravene som i dag omfattes i dagens rammeplaner for BLU og GLU. Det er mulig det bør utvides til krav om felles grunnleggende kompetanser på flere områder enn språk.

Ved LUP har vi hatt en diskusjon om risikoer ved å fjerne læringsutbyttebeskrivelser på forskriftsnivå. Fagmiljø har meldt inn at de er bekymret for at lærerutdanningsfag som nå er regulert i forskrift for lærerutdanninger gjeldende for skolene, vil kunne forsvinne inn i generelle kunnskapsområder, slik det brukes for barnehage, og i tverrfagligheten mister en det spesifikke faglige. Rammeplanfesting av fag og forpliktende læringsutbytter kan gi et sikkerhetsnett for fagene, slik at disse ikke forsvinner. Dette gjelder for eksempel praktisk-estetiske fag og norsk, og læringsutbyttene kan være allmenne og brede som ivaretar både spiss- og breddeperspektiver og -praksiser som må inngå i de ulike lærerutdanningene i praktisk-estetiske fag. En annen bekymring som er meldt inn, er føringen om at læringsutbytter som skal

utarbeides i samarbeid med praksisfeltet, i praksis vil kunne bli styrt av gjeldende læreplan/rammeplan for skole/barnehage. Dette er ikke ønskelig.

Innspill fra Fakultet for helse- og sosialvitenskap (HSV)

HSV støtter intensjonen om å utvikle en felles rammeplan som tydeliggjør fellesskapet i lærerprofesjonen på tvers av utdanningstyper og sektorer. Samtidig vil vi understreke viktigheten av at en slik rammeplan ivaretar både felles verdier og kompetanser, og det nødvendige mangfoldet og særpreget som preger ulike lærerutdanninger (som for eksempel lærerutdanning i kroppsøving og idrettsfag). HSV opplever at dagens rammeplanverk for praktisk-estetiske utdanninger i stor grad framstår som et «tvangsekteskap» mellom fagområder som til tross for å være like på enkelte områder også er svært ulike. HSV anser det derfor som helt avgjørende at den felles rammeplanen blir såpass generell at gis tilstrekkelig med handlingsrom for hvert enkelt fagområde til å lage hensiktsmessige studieplaner, som også er tilpasset den enkelte institusjons kontekst.

Samtidig som det argumenteres for lokal tilpasning, er det samtidig avgjørende at det etableres noen enda klarere prinsipper som er ufravikelige (for eksempel knyttet til praksis og ulike kompetanseområder) slik at utdanningen ivaretar samfunnsoppdraget i dag og i fremtiden.

HSV mener det viktig å diskutere hvilken rolle «nasjonale retningslinjer» skal ha i fremtiden (jamfør dagens §4 i rammeplan for praktiske-estetiske fag). Per nå opplever HSV forholdet mellom forskrift og retningslinjer som svært problematisk da disse samlet sett gir lite handlingsrom for institusjonene. Vi mener at nasjonale retningslinjer bør ha status som mindre forpliktende enn de har i dag – om de i det hele tatt skal videreføres. Vårt utgangspunkt er at nasjonale retningslinjer ikke bør videreføres. Disse kan alternativt erstattes med underkapitler i rammeplanen som angår hvert enkelt fagområde (se kommentar mot slutten av punkt 1. inndeling av underkapitler).

Inndeling av underkapitler

I tillegg til beskrivelser formål og virkeområder i kap §1 i den lovteksten, bør det også være et eget kapittel som beskriver «formålet med lærerutdanning» (tilsvarende §1-3 i opplæringsloven). Dette mener HSV er viktig for å beskrive de lærerne vi ønsker å utdanne på et mer overordnet nivå. Dette er noe vi har savnet i det eksisterende lovverket.

HSV mener at strukturen i rammeplanen bør være oversiktlig, og tydelig skille mellom:

- Felles profesjonsfaglige kompetanser
 - Pedagogisk-/fagdidaktisk kompetanse
 - Yrkesetisk kompetanse
 - Endrings- og utviklingskompetanse
 - Sosial kompetanse
 - Utøvende kompetanse

Selv om noen av disse kompetansene kan sies å være overlappende, mener vi det allikevel er nødvendig å tydeliggjøre hvilke kompetanseområder som er viktige.

- Tverrgående kompetanser (f.eks. bærekraft, mangfold og inkludering, digital kompetanse)

- For enkelte fag/fagområder bør det i tillegg utarbeides spesifikke beskrivelser om særegen kompetanse som kreves for det aktuelle fag (for eksempel ivareta HMS i kroppsøving og idrettsfag eller i kunst- og håndverk).

Rammeplanfesting av omfang av praksis

Praksisopplæringens omfang og innretning er avgjørende for kvaliteten i lærerutdanningen. HSV mener at det skal være tydelige nasjonale føringer for omfanget av praksis målt i antall dager, men at utdanningene bør ha et visst handlingsrom til å tilpasse forme til egen modell og profil.

Vi mener også at det må stilles enda strengere krav til hvordan campusbasert- og praksisbasert lærerutdanninger skal ha sammenheng og ikke minst kontinuitet. Kravene til at praksis skal integreres med øvrig pedagogisk- og fagdidaktisk innhold må også være strenge.

Avsluttende kommentarer

Vi mener at prosessen med ny felles rammeplan kan bli et viktig løft for lærerutdanningene, og vi setter pris på den åpne og involverende tilnærmingen som rådet legger opp til.